

naschrift

door Dana Ploeger

Vlnr: portret van Rie Frazer, Rie als 6-jarige, Rie en Jan op de bruiloft van Rie's dochter en als twintiger.

Pas laat in haar leven vond Rie geluk

Rie Frazer 1923-2019

Rie Frazer's leven zit vol tegenslag en geweld. Tot ze verliefd wordt op haar 23 jaar jongere buurjongen, pas dan voelt ze zich veilig.

Rie Frazer had op heldere momenten soms in de gaten, dat er iets niet klopte in haar hoofd. Vlak voor kerst sprak ze het nog uit, toen ze even ging rusten 's middags. Als er nu maar een pilletje bestond waardoor ze er samen tussenuit konden knijpen, vertrouwde ze haar geliefde toe. Door haar vasculaire dementie waande ze zich geregeld in vroeger tijden. En dat waren nu juist de jaren waar ze liever niet aan dacht. De erbarmelijke omstandigheden waarin ze opgroeide, had ze bewust achter zich gelaten. Ze keek liever naar de positieve kanten van haar leven. Rie kon als geen ander genieten van kleine dingen, zoals haar tuintje volhangen met kleurrijke bloeiers, haar kamer opvrolijken met sierlijk gehaakte kleden of lekker koken voor haar drie kleinzoons die al zestien jaar lang iedere woensdagavond bij haar kwamen eten.

In 1923 wordt Rie onder een ongelukkig gesternte geboren. Haar moeder, Francina Bisschop, is een vrouw van lichte zeden die op haar twintigste wegloopt van huis. In een tehuis voor ongetrouwde moeders in Utrecht bevalt ze van Maria (Rie), die enig kind blijft. Rie weet niet of de man met wie haar moeder daarna gaat samenwonen haar vader is. Haar

moeder noemt haar altijd 'dat jonk van die zwerver', en wanneer kinderen op school vragen wie nu toch haar vader is, weet ze nooit goed wat ze moet zeggen. Ze noemt steeds andere namen en krijgt de bijnaam 'Marietje Lampescherf'. Rie blijft haar hele leven zoeken naar haar vader.

In huize Bisschop is het een komen en gaan van mannen en Rie is vaak getuige van ruzies. Zelf krijgt ze ook geregeld om haar oren. Haar dominante moeder wil haar vooral weg hebben en stuurt haar naar opa en oma in Nijmegen, daar geniet ze, Rie is dol op haar opoe. Haar moeder klaagt ook eens bij de huisarts dat Rie zo mager is, zodat hij haar naar een kinderkolonie stuurt. Rie vindt het er vreselijk en noemt de nonnen 'krenge van barmhartigheid'.

Uiteindelijk is er één man die blijft, Daan Frazer, met wie haar moeder in 1930 trouwt en die haar erkent als zijn wettige kind. Helaas ontpopt haar stiefvader zich niet als de liefhebbende vader waar ze van droomt; ook van hem krijgt ze slaag. Alleen op school is Rie gelukkig is; ze vindt het er geweldig en kan uitstekend leren. Ze slaat zelfs een klas over, mag Frans en Engels leren en krijgt gratis pianoles. Maar haar jaloerse moeder steekt daar een stokje voor en dwingt haar te gaan werken in een pension. Ze is dan twaalf jaar. De eigenaars van het pension waarderen de hardwerkende Rie en bieden haar een baan aan in hun grotere hotel waar ze kan doorleren, maar zodra moeder er lucht van krijgt, moet Rie ergens anders aan de slag. Al is Rie niet op haar mondje gevallen, inmiddels weet ze dat haar moeder tegenspreken veel slaag oplevert.

Rie mag wel op toneel bij 'de Haard', waar

ze het gezellig heeft en vriendinnen vindt. Geweldig vindt ze het om even te verdwijnen in een andere rol. Ook bezoekt ze de 'Zusters van Hallo', waar ze leert handwerken en zingen en soms soep meekrijgt voor thuis. Vanaf haar zestiende werkt ze bij de Nederlandse Export Papierfabriek waar ze goed kan opschieten met haar collega's. Regelmatig hebben die door dat Rie het thuis zwaar heeft, niet alleen omdat ze na haar werkdag nog strijk- en poetswerk moet doen, maar ook omdat ze eens met een blauw oog op het werk verschijnt - na een klap met de strooppot.

Een van haar bazen biedt aan haar op te nemen in zijn eigen gezin, maar Rie bedankt. Ze weet dat het de ellende alleen maar zal vergroten. Als ze een jaar of twintig is, is ineens de maat vol. Als haar stiefvader haar voor de zoveelste keer achterna zit, rent ze net zo lang rondjes om de tafel tot hij uitgeput raakt. Ze grijpt de bloempot met een clivia uit de vensterbank en schreeuwt: "Als je me nog één keer aanraakt, vermoord ik je."

Over haar moeder zei ze later: "Die leugenaar had nooit een kind mogen krijgen."

In de oorlogsjaren werkt Rie gewoon door,

'Als haar stiefvader haar wéér achterna zit, grijpt ze een bloempot en schreeuwt: Nog één keer en ik vermoord je'

ook als de fabriek wordt overgenomen door de Duitsers. Ze is blij dat ze werk heeft. Wel let ze op dat ze niet met Duitsers gezien wordt. Vlak voor het bombardement van 1944 schuilt ze met collega's in de kelder voor de Amerikaanse bommenwerpers. En net als het seïn veilig is gegeven en ze weer aan het werk wil, ziet ze de vliegtuigen terugkeren en de bommen op de Nijmeegse binnenstad vallen. De kelder van de fabriek wordt gebruikt om de dode lichamen te bergen; beelden die ze nooit meer van haar netvlies krijgt.

In de fabriek leert ze Gerard Geutjes kennen, een boerenzoon die haar vlijt en inpalmt. Door hem te huwen hoopt ze aan haar misère te ontsnappen. Maar ook Gerard kan zijn handen niet thuishouden en ze raakt van de regen in de drup. Ze stopt met werken en richt zich op het huishouden. De komst van haar twee dochters, Ciska en Petra, geeft haar veel vreugde, het moederschap wil ze koste wat kost perfect doen. Haar dochters zullen nooit liefde en aandacht te kort komen.

Als de meisjes wat ouder zijn, werkt Rie als koffiejuffrouw bij de Kinderbescherming en krijgt vanwege haar talent en intellect gelijk een opleiding aangeboden. Hoewel ze graag wil, bedankt ze voor de eer; haar dochters hebben haar harder nodig. Haar huwelijk sukelt nog 17 jaar door tot Rie geregeld bezoek krijgt van overbuurjongen Jan Geurts. De twintiger doet vaak klusjes bij haar en de twee vallen als een blok voor elkaar. In het begin ontmoeten ze elkaar bij gezamenlijke kennissen en voetjevrijen wat onder tafel bij het kaarten. Daarna volgen stiekeme uitstapjes naar Arnhem. Rie is 23 jaar ouder dan Jan, dus wanneer hun relatie uitkomt is in beider families het huis te klein.